

PREDMET *MASLOVA I NALBANDOV PROTIV RUSIJE*
(predstavka br. 839/02)

PRESUDA
Strazbur, 24. januar 2008.

U predmetu *Maslova i Nalbandov protiv Rusije*,

Evropski sud za ljudska prava (Prvo odjeljenje), koji je zasijedao u vijeću u sljedećem sastavu:

L. LOUCAIDES, *predsjednik*,
N. VAJIĆ,
A. KOVLER,
E. STEINER,
K. HAJIYEV,
D. SPIELMANN,
S. E. JEBENS, *sudije*,
i S. NIELSEN, *sekretar Odjeljenja*,

pošto je razmatrao predmet na zatvorenoj sjednici 3. januara 2008,
donosi sljedeću presudu, usvojenu istog dana:

POSTUPAK

1. Predmet je formiran na osnovu predstavke (br. 839/02) protiv Ruske Federacije, koju je u skladu sa članom 34 Konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda (u daljem tekstu „Konvencija“) podnijelo dvoje ruskih državljana, Olga Yuryevna Maslova (u daljem tekstu „podnositeljka predstavke“) i Fedor Vartanovich Nalbandov (u daljem tekstu „podnosilac predstavke“), 10. jula 2001. Njih su pred sudom zastupale Y. Kirsanova i O. Shepeleva, advokati iz grada Njižnjeg Novgoroda (*Nizhniy Novgorod*).

2. Vladu Rusije (u daljem tekstu „Država“) je u početku zastupao P. Laptev, bivši zastupnik Vlade Ruske Federacije pred Evropskim sudom za ljudska prava, a kasnije njena nova zastupnica, V. Milinchuk.

3. Podnosioci predstavke su tvrdili, konkretno, da su ih državni službenici zlostavljali 25. novembra 1999. i da u vezi sa tim događajem nije sprovedena djelotvorna istraga, što je suprotno članovima 3, 6 i 13 Konvencije.

4. Odlukom od 12. decembra 2006. Sud je predstavku proglasio prihvatljivom u jednom dijelu.

5. I podnosioci predstavke i Država su podnijeli svoje pisane napomene (pravilo 59, st. 1).

ČINJENICE

I. OKOLNOSTI SLUČAJA

6. Podnosioci predstavke su rođeni 1980, odnosno 1982. godine i žive u gradu Njižnjem Novgorodu.

A. Osnovni podaci

7. Između 4. i 24. novembra 1999. podnositeljka predstavke je imala status svjedoka u slučaju ubistva koje su zajednički istraživali policija i tužilaštvo.

8. Izgleda da su nju ovi organi više puta pozivali da bi dala dokaze Odjelu unutrašnjih poslova Njižegorske opštine (*Нижегородское районное управление внутренних дел* – u daljem tekstu „policajska stanica“).

9. Čini se takođe da je u nekom trenutku tokom istrage osumnjičeni B. izjavio da je podnositeljka predstavke bila u posjedu stvari koje su pripadale ubijenoj osobi.

10. Prema navodima podnositeljke predstavke, istražitelj Zh. ju je pozvao da dođe 25. novembra 1999. u 12:30 (u podne). Država je tvrdila da je nju pozvao policajac K, a ne istražitelj Zh.

B. Događaji od 25. novembra 1999. godine

11. Podnosioci predstavke su priložili sljedeći opis događaja. Država nije dala bilo kakav konkretan komentar u vezi sa ovim.

1. *Saslušanje pred policajcima Kh. i K.*

12. Podnositeljka predstavke je stigla u policijsku stanicu na vrijeme i bila je ispitivana. Saslušanje su započeli policajci Kh. i K. i ono se odvijalo u kancelariji br. 63 u policijskoj stanici.

13. Policajci su od nje zahtijevali da prizna da je dobila stvari koje su bile u vlasništvu ubijene osobe. Kada je ona odbila da to uradi, oni su počeli da viču i prijete da će pokrenuti krivični postupak protiv nje. Uzeli su njen fudbalski šal i njime je nekoliko puta udarili po licu.

14. Onda je K. napustio kancelariju, a Kh. ostao u njoj nasamo sa podnositeljkom predstavke. On je zaključao vrata iznutra i počeo da primjenjuje fizičku i psihološku prinudu. Kh. je okovima koji se vezuju za palčeve vezao ruke podnositeljke predstavke i udarao je po glavi i obrazima. On ju je silovao koristeći kondom, a onda je prinudio na oralni seks.

15. Prekinula ga je buka u hodniku i lupanje na vrata. Njoj je tada dozvoljeno da ode u kupatilo i uredi se.

2. *Suočavanje sa osumnjičenim B. i događaji u naredna tri sata*

16. Oko 14 časova podnositeljka predstavke je suočena sa osumnjičenim B. U njegovom prisustvu, ona je ipak ponovo negirala svoju umiješanost u ubistvo.

17. Onda su Kh. i K. vezali palčeve podnositeljke predstavke i više puta je udarili u stomak. Stavili su joj gas masku preko lica i gušili je zatvarajući dovod vazduha. Kh. i K. su takođe puštali struju kroz žice koje su bile povezane sa njenim mindušama. Ove radnje su bile praćene pokušajima da se dobije priznanje.

18. Izgleda da je na kraju podnositeljka predstavke priznala da je dobila stvari o kojima je bila riječ i pristala da na papiru napiše priznanje. Pošto je bila uzrujana i nije uspjela da piše kako treba, morala je da pokuša dvaput. Priznanje je bilo adresirano na lokalnog opštinskog tužioca.

19. Kh. i K su onda rekli da bi majka podnositeljke predstavke trebalo da donese njenu svesku sa brojevima telefona njenih prijatelja i poznanika.

20. Podnositeljka predstavke je nazvala svoju majku u 16.40 i ona i podnosilac predstavke su došli u policijsku stanicu i donijeli traženu svesku. Majka podnositeljke predstavke i podnosilac predstavke su ostali u holu blizu kancelarije br. 63.

21. U 17 časova je S, istražitelj lokalnog tužilaštva, došao u kancelariju br. 63. On je od podnositeljke predstavke čuo da je ona navijač CSKA iz Moskve i počeo je da je vrijeđa i udara po glavi šalom podnosioca predstavke, zahtijevajući od nje da psuje ovaj klub.

3. *Saslušanje podnositeljke predstavke pred istražiteljem Zh.*

22. Nešto kasnije Kh. je odveo podnositeljku predstavke u kancelariju br. 3 Tužilaštva Njižegorodske opštine grada Njižnjeg Novgoroda (*Прокуратура Нижегородского района г. Нижний Новгород* – u daljem tekstu „Opštinsko tužilaštvo“), koje se nalazilo u zgradi u kojoj je i policijska stanica.

23. Zh, istražitelj Opštinskog tužilaštva, ispitivao je podnositeljku predstavke u vezi sa njenim priznanjem.

24. Kako bi na nju izvršili dodatni pritisak, istražitelji su istovremeno uhapsili i pritvorili njenu majku. Izgleda da je majka podnositeljke predstavke u pritvoru provela dva sata.

4. *Događaji između 18.30 i 19 časova*

25. Prema navodima podnosioca predstavke, oko 18.30 časova istražitelj S. je bio u holu i vidio ga. S. je od podnosioca predstavke na grub način tražio

da napusti zgradu, šutnuo ga po bedrima, gurnuo prema izlazu, a zatim ga sustigao i ugurao u kancelariju br. 54 u kojoj su bila dvojica neidentifikovanih policajaca.

26. Onda je S. zaključao vrata iznutra, nekoliko puta udario podnosioca predstavke po gornjem dijelu tijela, a nekoliko puta ga je po glavi i trupu udario i njegovim šalom sa obilježjima Fudbalskog kluba CSKA iz Moskve.

27. S. je doveo podnosioca predstavke u kancelariju br. 7 i, u prisustvu Kh. i istražitelja M, nastavio da ga tuče, zahtijevajući od njega da psuje Fudbalski klub CSKA iz Moskve. Kada je ovaj to odbio, S. mu je šalom omotao vrat i počeo da ga davi, istovremeno ga udarajući po trupu. Podnosilac predstavke je na kraju prestao da pruža otpor.

28. Poslije toga, M, Zh. i Kh. su poslali podnosioca predstavke u obližnju radnju da im kupi alkohol, cigarete i hranu, a po povratku je izbačen iz zgrade.

5. *Događaji između 19 i 22.30 časova*

29. Oko 19 časova, S. i M. su došli u kancelariju br. 3 u kojoj je istražitelj Zh. dovršavao saslušanje podnositeljke predstavke. Kad je saslušanje završeno, oni nijesu pustili podnositeljku predstavke da izađe i počeli su da piju alkohol. Prema navodima podnositeljke predstavke, njenim molbama da izađe nije udovoljeno.

30. Na njenu molbu, podnositeljka predstavke je odvedena do kupatila na trećem spratu zgrade, gde je neuspješno pokušala da isiječe vene zgloba lijeve šake.

31. Ona se vratila u kancelariju br. 3 i u sljedeća dva sata su je silovali Zh, S. i M. Izgleda da su koristili kondome i da su poslije silovanja krpama očistili prostoriju. Izgleda da je Kh. napustio kancelariju kad se podnositeljka predstavke vratila iz kupatila i nije učestvovao u silovanju.

32. U 21 čas S. je otišao i tokom sljedećeg sata Zh. i M. su nastavili da siluju podnositeljku predstavke. Oko 22 časa su je pustili.

6. *Događaji poslije 22.30 časova*

33. U 22.30 podnositeljka predstavke je stigla do stana svog poznanika R. B. Ubrzo zatim njoj su se pridružili I. A. i E. A. Poslije razgovora, E. A. poziva roditelje podnositeljke predstavke i govori im da će R.B. i I.A. otići s njom u bolnicu.

34. U 1.20 sljedećeg dana oni su došli u bolnicu br. 21 i podnositeljka predstavke je medicinskom tehničaru rekla da je bila silovana u policijskoj stanici. Medicinski tehničar i ljekar je nijesu pregledali i savjetovali su joj da se obrati odjeljenju za sudsku medicinu. Podnositeljka predstavke je to odbila jer je ovo odjeljenje bilo suviše blizu policijske stanice. Onda su joj savjetovali da ode u odjeljenje u drugoj opštini. Izgleda da podnositeljka predstavke to nije uradila.

C. Krivična istraga

35. Čini se da se 26. novembra 1999. podnositeljka predstavke obratila tužilaštvu tvrdeći da je bila mučena i silovana. Tužilaštvo grada Njižnjeg Novgoroda (*іпрокураіура і. Нижний Новіорог*) je u vezi sa ovim pokrenulo krivični postupak i sprovelo istragu. Podnosilac predstavke je u ovom postupku imao status oštećenog.

36. Dvadeset i petog aprila 2000. godine Kh, Zh. i M su okrivljeni za izvršenje krivičnih djela kažnjivih prema članovima 131, 132 i 286 Krivičnog zakonika.

37. Optužnica protiv Kh, Zh. i M. je potpisana 5. jula 2000. i suđenje je povjereno Sudu Njižgorodske opštine grada Njižnjeg Novgoroda (*Нижіородський районний суд і. Нижний Новіорог* – u daljem tekstu „Opštinski sud“).

38. U optužnici je navedeno da je Kh. okrivljen da je mučio i silovao podnositeljku predstavke, zlostavljao podnosioca predstavke, zlopotrijebio položaj i narušio ugled službe (vidi događaje opisane gore u stavovima 12–15, 16–21, 25–28 i 29–32). Zh. je okrivljen da je silovao i seksualno zlostavljao podnositeljku predstavke, zlopotrijebio položaj i narušio ugled službe (vidi stavove 22–24 i 29–32). Kad je u pitanju S, on je okrivljen da je zlostavljao podnositeljku i podnosioca predstavke i tako zlopotrijebio položaj i narušio ugled službe (vidi stavove 16–21 i 25–28), te silovao i seksualno zlostavljao podnositeljku predstavke, pa i na taj način zlopotrijebio položaj i narušio ugled službe (vidi stavove 29–32). M. je okrivljen da je silovao i seksualno zlostavljao podnositeljku predstavke i zlopotrijebio položaj i narušio ugled službe (vidi stavove 29–32). Navedena krivična djela okrivljenih bila su određena članovima 131, stavovi 1 i 2(b), 132, stavovi 1 i 2(b) i 286, stav 3(a, b) Krivičnog zakonika.

39. Izgleda da su okrivljeni negirali umiješanost u ova krivična djela, ćutali i odbili da daju uzorak urina ili sperme za ispitivanje.

40. Zaključci iz optužnice su uglavnom načinjeni na osnovu dokaza koje su dali podnositeljka i podnosilac predstavke, koji su identifikovali navodne počinioce i dali veoma detaljne opise događaja.

41. Optužnica se takođe poziva na izjave svjedoka B, koji je čuo Kh. kako više i jecaje podnositeljke predstavke, a kasnije i vidio da je podnositeljka predstavke bila uplakana i potištena. B. je takođe citirao riječi Kh, koji je navodno rekao da je podnositeljka predstavke „slomljena“ i da je sve priznala.

42. Postojale su, takođe, izjave svjedoka R. B, E. A. i I. A, medicinskog tehničara i ljekara, roditelja podnositeljke predstavke, majke podnosioca predstavke i radnika prodavnice koji je prodao hranu i alkohol podnosiocu predstavke (vidi gore stav 28).

43. Ostali dokazi uključuju predmete prikupljene tokom pretraživanja prostorija u policijskoj stanici i tužilaštvu, samooptužujuću pisanu izjavu

podnositeljke predstavke za koju je vještak rekao da je napisana „drhtavom rukom“ (vidi stav 18), medicinski nalaz koji potvrđuje da je podnositeljka predstavke pokušala da presiječe vene (vidi stav 30), izvještaj o forenzičkim ispitivanjima i druge dokaze. Izgleda da je nekoliko drugih ljudi, koji su prethodno bili krivično gonjeni i za čije predmete su bili zaduženi okrivljeni, dalo dokaze koji potvrđuju da su okrivljeni koristili sprave za mučenje, kao što su gas maska, žice sa strujom i okovi.

44. Prema nalazima forenzičkog ispitivanja br. 650 od 31. decembra 1999, na odjeći koju je Kh. nosio 25. novembra 1999. pronađeni su tragovi ćelija vaginalnog epitela iste antigenske grupe koju ima podnositeljka predstavke. Istraga je takođe potvrdila da Kh. i njegova supruga imaju drugačije antigenske grupe.

45. Tokom pretrage prostorija izvršene 27. novembra 1999. istražni organi su pronašli dva korišćena kondoma, jedan u dvorištu policijske stanice i drugi skriven pod prozorom kancelarije br. 3 u tužilaštvu.

46. Izgleda da je samo jedan od pronađenih kondoma mogao biti forenzički ispitan. Genomsko ispitivanje je otkrilo prisustvo vaginalnih ćelija, za koje se sa 99,9999% sigurnosti može reći da su pripadale podnositeljki predstavke, kao i spermatozoide i ćelije muške uretre.

47. Tokom iste pretrage u dvorištu policijske stanice otkrivene su dvije krpe na kojima je bilo tragova sperme.

48. Pored toga, forenzičko ispitivanje je pokazalo da je na odjeći koju je podnositeljka predstavke navodno nosila na dan incidenta bilo tragova sperme.

D. Prvostepeni postupak

49. Tokom preliminarnog razmatranja predmeta 16. avgusta 2000, brani-lac okrivljenih je ukazao na različite procesne greške u istrazi i zatražio da se predmet vrati na dopunu istrage.

50. Istog dana Opštinski sud je usvojio njegov zahtjev i vratio predmet na dopunu istrage.

51. Sud je zaključio da su istražni organi tokom istrage počinili ozbiljne povrede pravila postupka kojim su povrijedili prava okrivljenih i proglasio većinu dokaza u predmetu nedopuštenim.

52. Konkretno, u odluci se navode brojne netačnosti i nedostaci u vođenju predmeta, uključujući nepoštovanje posebne procedure za otvaranje istrage protiv službenika tužilaštva i činjenicu da Kh, Zh, S. i M. nijesu u postupku imali status okrivljenih do 24. aprila 2000, što je značilo da su skoro sve istražne radnje (pretrage, isleđivanja, postupci identifikacije, analize vještaka itd.) prije tog dana sprovedene uz povredu njihovog prava na odbranu, te su dokazi izvedeni na taj način proglašeni nedopuštenim.

E. Postupak po žalbi i postupak nadzora¹

53. U postupku po žalbi tužioca, Oblasni sud u Njižnjem Novgorodu (*Нижегородский Областной Суд* – u daljem tekstu „Oblasni sud“) je 13. oktobra 2000. potvrdio odluku Opštinskog suda od 16. avgusta 2000.

54. Neutvrđenog dana u septembru 2001. podnositeljka predstavke je predsjedništvu Oblasnog suda podnijela žalbu protiv odluka od 16. avgusta i 13. oktobra 2000, zahtijevajući da one budu ponovo razmotrene u postupku nadzora.

55. Njen zastupnik je 1. oktobra 2001. uložio sličnu žalbu Vrhovnom sudu Ruske Federacije (*Верховный Суд РФ* – u daljem tekstu „Vrhovni sud“).

56. Pošto je razmotrilo predmet, predsjedništvo Oblasnog suda je 6. juna 2012. odbilo zahtjev podnosilaca predstavke da odluke budu ponovo razmotrene u postupku nadzora.

57. Izgleda da je sličnu odluku 21. juna 2012. donio i Vrhovni sud.

F. Obustavljanje krivičnog postupka

58. Oblasno tužilaštvo (*Нижегородская областная прокуратура*) je 12. januara 2001. razmotrilo predmet i utvrdilo da su optužbe u osnovi bazirane na nedosljednim i neuvjerljivim tvrdnjama podnositeljke predstavke, da su dokazi u cijelom predmetu nepovezani, i zaključilo da tokom istrage nijesu prikupljeni jaki dokazi protiv okrivljenih.

59. Ono je takođe uzelo u obzir zaključke iz sudskih odluka od 16. avgusta i 13. oktobra 2000. i primjetilo da su „višestruke povrede pravila i naročito nepoštovanje postupaka i pravila kojim se uređuje vođenje krivičnih postupaka protiv posebnih subjekata – istražitelja tužilaštva – dovele do toga da predmet nema izgleda da dovede do utvrđivanja odgovornosti, pošto se čini da je nemoguće otkloniti posljedice do kojih je došlo usljed povreda pravila tokom istrage“. Iz ovih razloga, odlučeno je da se krivični postupak obustavi. U odluci se navodi da o njoj treba obavijestiti podnositeljku predstavke i okrivljene i da na nju može biti uložena žalba višem tužilaštvu.

60. Dopisom od 19. juna 2001. godine (br. 15/1–1018–99) Oblasno tužilaštvo je odgovorilo na žalbu podnositeljke predstavke protiv odluke od 12. januara 2001, potpuno prihvatajući obrazloženja i zaključke iz te odluke. U dopisu nije spomenuta mogućnost ulaganja žalbe sudu protiv ove odluke Oblasnog tužilaštva.

61. Prema navodima Države, istraga u ovom predmetu je ponovo otvorena i obustavljena.

1 Postupak nadzora u ruskom krivičnom pravu je postupak u kom se preispituje odluka koja je već postala pravosnažna. Ima sličnosti sa postupkom po vanrednim pravnim ljevakovima u našem pravu (prim. prev.).

62. Oblasno tužilaštvo je 30. avgusta 2002. poništilo svoju odluku od 12. januara 2001. kojom je obustavilo krivični postupak i poslalo predmet na dopunsku istragu. Ono je navelo nedostatak pravne kvalifikacije radnji koje su izvršene u odnosu na podnosioca predstavke kao manu te odluke.

63. Opštinsko tužilaštvo je 16. oktobra 2002. prekinulo istragu u krivičnom postupku, zbog nedostatka dokaza o krivičnom djelu i zbog toga što nije dokazana bilo kakva umješanost policije i službenika tužilaštva.

64. Izgleda da je ova odluka naknadno poništena, ali je 24. februara 2002. Opštinsko tužilaštvo ponovo prekinulo postupak zbog nedostatka dokaza o krivičnom djelu.

65. Zastupnik podnositeljke predstavke je pred Opštinskim sudom 19. septembra 2004. osporio odluku od 24. februara 2002. godine. Presudom od 28. septembra 2004. Opštinski sud je potvrdio odluku, u potpunosti se priklanjajući njenom obrazloženju. Ovu presudu je 29. oktobra 2004. u postupku po žalbi potvrdio Oblasni sud.

66. Oblasno tužilaštvo je 29. aprila 2005. ipak odlučilo da nastavi postupak.

67. Međutim, prema navodima podnositeljke predstavke, postupak je ponovo prekinut 28. juna 2005.

68. Država je navela da je 22. avgusta 2005. postupak nastavljen. Okrivljeni su uložili žalbu protiv ove odluke. Opštinski sud je 22. novembra 2005. ukinuo odluku o obnavljanju postupka kao nezakonitu. Oblasni sud je potvrdio ovu odluku Opštinskog suda 30. decembra 2005. Zatim je zamjenik glavnog državnog tužioca podnio zahtjev za sprovođenje postupka nadzora u vezi sa odlukama od 22. novembra i 30. decembra 2005.

69. Oblasni sud je 1. februara 2007. u postupku nadzora razmotrio i odbio zahtjev tužioca, ali je primjetio da je odluku od 30. decembra 2005. donijelo sudsko vijeće koje nije bilo formirano u skladu sa zakonom, pa je vratio predmet Oblasnom sudu na novo odlučivanje po žalbi.

70. Rezultat ovog postupka ostaje nejasan, ali se čini da nijesu napravljeni dalji koraci u postupku protiv policajaca i istražitelja.

II. RELEVANTNO DOMAĆE PRAVO

A. Moguća krivična dela

71. Član 131, u stavovima 1 i 2(b) Krivičnog zakonika Ruske Federacije propisuje da će se kazniti kaznom zatvora do petnaest godina onaj ko izvrši krivično djelo silovanja u grupi, bez obzira na to da li je ono bilo organizovano i bez obzira na to da li je ono bilo planirano.

72. Član 132, u stavovima 1 i 2(b) propisuje da će se kazniti kaznom zatvora do 15 godina onaj ko počini prisilne seksualne radnje izvršene u grupi,

bez obzira na to da li su one bile organizovane i bez obzira na to da li su one bile planirane.

73. Član 286, stav 3 (a, b) propisuje da će se kazniti kaznom zatvora do tri godine onaj ko izvrši zloupotrebu položaja koristeći se sredstvima prinude ili prijetnjom sredstvima prinude, bez obzira na to da li je koristio oružje ili druge specijalne naprave.

B. Saslušavanje svjedoka (Zakonik o krivičnom postupku iz 1960, koji je bio na snazi u relevantno vrijeme)

Član 155

„Svjedok se na ispitivanje poziva pisanim obavještenjem koje se uručuje njemu lično ili, u njegovom odsustvu, odraslom članu njegove porodice...

Obavještenje treba da sadrži ime osobe koja se poziva kao svjedok, podatke o tome gdje, pred kim, kog dana i u koje vrijeme treba da se pojavi i o posljedica koje povlači nedolazak. Svjedok takođe može biti pozvan sredstvima poput telefona i telegrama.“

Član 157

„Ispitivanje svjedoka bi trebalo sprovesti u mjestu u kom se vodi istraga. Istražitelj može odlučiti da sasluša svjedoka u mjestu u kom se taj svjedok nalazi.“

C. Zvanična istraga krivičnih djela

74. Prema članovima 108 i 125 Zakonika o krivičnom postupku, krivičnu istragu može pokrenuti istražitelj tužilaštva na zahtjev pojedinca ili na inicijativu samih istražnih organa. Član 53 Zakonika propisuje da osoba koja je pretrpjela štetu koja je posljedica krivičnog djela ima status žrtve i može učestvovati u krivičnom postupku kao oštećeni. Tokom istrage oštećeni može prilagati dokaze i podnositi zahtjeve, a kada se istraga završi može imati pristup svim podacima iz predmeta.

75. Prema članovima 210 i 211 Zakonika, tužilac je nadležan za cjelokupan nadzor nad istragom. Konkretno, tužilac može narediti da se sprovede određena istražna radnja, da predmet pređe iz nadležnosti jednog u nadležnost drugog istražitelja ili da se postupak ponovo otvori.

76. Prema članu 209 Zakonika, istražitelj koji je vodio istragu može obustaviti postupak zbog nedostatka dokaza o krivičnom djelu. Na takvu odluku moguće je uložiti žalbu višem tužiocu ili sudu. Sud može odrediti ponovno otvaranje krivične istrage ako smatra da je sprovedena istraga bila nepotpuna.

77. Član 210 Zakonika predviđa da tužilac može ponovo otvoriti predmet ako „postoji osnov“ da to uradi. Jedini izuzetak u ovom pogledu su predmeti u kojim je nastupila zastarjelost krivičnog gonjenja.

78. Član 161 Zakonika, kao opšte pravilo, propisuje da podaci prikupljeni tokom istrage nijesu javni. Istražni organi mogu odobriti objavljivanje ovih podataka ako objavljivanje ne ometa vođenje istrage i ne ugrožava prava i legitimne interese osoba uključenih u postupak. Podaci koji se tiču privatnog života strana u postupku ne mogu se objavljivati bez njihovog pristanka.

79. Članom 42 Zakona o tužilaštvima i Uredbom br. 44 glavnog državnog tužioca od 26. juna 1998. propisana je posebna procedura za vođenje krivičnih postupaka protiv službenika zaposlenih u tužilaštvu. Konkretno, postoji spisak službenika koji mogu pokrenuti takav postupak.

D. Pravni lijekovi protiv nezakonitih radnji službenih lica u građanskom pravu

80. Građanski zakonik Ruske Federacije, koji je stupio na snagu 1. marta 1996, predviđa mogućnost nadoknade za štetu nastalu usljed postupka ili propusta Države (član 1069). Članovima 151 i 1099–1101 Građanskog zakonika predviđa se mogućnost naknade nematerijalne štete. Član 1099 konkretno propisuje da nematerijalna šteta mora biti nadoknađena nezavisno od bilo kakve naknade materijalne štete.

PRAVO

I. PRETHODNI PRIGOVOR DRŽAVE

81. Država je obavijestila Sud da je krivični postupak protiv navodnih izvršilaca na nacionalnom nivou još u toku i uzdržala se od davanja bilo kakvih komentara u vezi sa ovim predmetom.

82. U mjeri u kojoj ovakva napomena može biti shvaćena kao prigovor u vezi sa propustom podnosilaca predstavke da iskoriste raspoložive domaće pravne lijekove, Sud zapaža da tužena Država nije tvrdila da su domaća pravna sredstva koja su izabrali i koristili podnosioci predstavke kako bi pred nacionalne vlasti iznijeli svoje probleme bila nedjelotvorna ili na drugi način neodgovarajuća.

83. On dalje zapaža da se podnositeljka predstavke u vezi sa događajima od 25. novembra 1999. prvi put požalila sljedećeg dana, 26. novembra 1999. godine. Poslije toga je predmet nekoliko puta zaključivan i ponovo otvaran. Dvadeset drugog avgusta 2005, dakle pet godina i skoro devet mjeseci od dana kada se prvi put obratila vlastima, krivični postupak je bio ponovo otvoren, a 14. februara 2007, na dan kada je tužena Država priložila svoja dodatna zapažanja, krivični postupak je još uvek bio u toku, u fazi istrage. U odsustvu činjenica koje bi ukazivale suprotno, Sud smatra da je Država imala dovoljno vremena na raspolaganju da odgovori na pritužbe podnosilaca predstavke sprovodeći istragu na nacionalnom nivou. Pored toga, podnosioci predstavke

su uredno učestvovali u postupku i u predmetu nema ničeg što bi ukazivalo na to da su oni propustili da koriste sve dostupne pravne lijekove na nacionalnom nivou kako bi se žalili na, za njih, nepovoljne odluke u tom predmetu.

84. Imajući u vidu gore navedeno, Sud smatra da su podnosioci predstavke ispunili zahtjev da svi pravni lijekovi na nacionalnom nivou moraju biti iscrpljeni i odbija prigovor Države.

II. NAVODNA POVREDA ČLANA 3 KONVENCIJE U ODNOSU NA PODNOSITELJKU PREDSTAVKE

85. U vezi sa članom 3 Konvencije podnositeljka predstavke se žalila da su je 25. novembra 1999. policajci i službenici tužilaštva više puta silovali i zlostavljali. Ona se takođe žalila da vlasti u vezi sa ovim nijesu sprovele odgovarajuću istragu. Član 3 Konvencije propisuje:

„Niko ne smije biti podvrgnut mučenju, ili nečovječnom ili ponižavajućem postupanju ili kažnjavanju.“

A. Napomene strana u postupku

86. Država se nije složila sa pritužbama i tvrdnjama podnositeljke predstavke, pa je navela da je 29. aprila 2005. Oblasno tužilaštvo nastavilo istragu o događajima 25. novembra 1999. Ona je u tom trenutku smatrala da nije moguće dalje komentarisati optužbe podnositeljke predstavke. Takođe, u svojim dodatnim napomenama, Država se uzdržala od komentarisanja merituma pritužbi podnositeljke predstavke.

87. Podnositeljka predstavke je ostala pri svojim pritužbama. Konkretno, ona je tvrdila da u predmetu postoji dovoljno dokaza o njenom zlostavljanju i mučenju i da istraga koja je usljedila nije ispunjavala zahtjeve postavljene članom 3, u njegovom proceduralnom smislu.

B. Ocjena Suda

88. Sud smatra primjerenim da na početku razmatra navode podnositeljke predstavke u onom dijelu u kojem se odnose na proceduralni aspekt člana 3 Konvencije, a da se zatim okrene razmatranju pitanja u vezi sa materijalnim aspektom ove odredbe Konvencije.

1. *Navodna neadekvatnost istrage*

(a) **Postojanje dokazive tvrdnje o zlostavljanju**

89. Sud na početku zapaža da se podnositeljka predstavke u vezi sa događajima od 25. novembra 1999. državnim organima obratila sljedećeg dana. Istražni organi su sproveli pretrage prostorija na mjestu na kom se incident

dogodio i pronašli dva upotrijebljena kondoma i dvije krpe na kojim je bilo tragova sperme. Četvorica umješanih službenih lica su formalno okrivljeni 25. aprila 2000, optužnica je bila zaključena 5. jula 2000. i predmet je upućen sudu na odlučivanje o meritumu.

90. Imajući u vidu dokaze koje su istražni organi prikupili u ranoj fazi istrage i činjenicu da su domaće vlasti smatrale ove dokaze dovoljno ozbiljnim da na njima zasnivaju krivične optužbe protiv navodno umješanih službenih lica i da na osnovu njih upute predmet na suđenje, Sud smatra da je dokaziva tvrdnja podnositeljke predstavke o tome da su je državni službenici ozbiljno zlostavljali.

(b) Opšta načela koja se odnose na djelotvornost istrage

91. Sud ponovo ističe da, kada pojedinac iznese dokazivu tvrdnju o tome da ga je policija zlostavljala, u suprotnosti sa članom 3, ta odredba, tumačena zajedno sa opštom obavezom države propisanom u članu 1, da „jemči svakome u [svojoj] nadležnosti prava i slobode određene ... Konvencijom“, zahtijeva sprovođenje djelotvorne zvanične istrage. Sud dalje smatra da je silovanje za žrtvu zločin očigledno ponižavajućeg karaktera i stoga podsjeća na proceduralnu obavezu države u ovom kontekstu (vidi *S.W. protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, presuda od 22. novembra 1995, Series A no. 335-B; *C.R. protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, presuda od 22. novembra 1995, Series A no. 335-C; i *M.C. protiv Bugarske*, br. 39272/98, st. 153, ECHR 2003-XII). Djelotvorna zvanična istraga treba da bude podobna da dovede do toga da odgovorni budu identifikovani i kažnjeni (vidi *Assenov i drugi protiv Bugarske*, presuda od 28. oktobra 1998, *Reports 1998-VIII*, str. 3290, st. 102, i *Labita protiv Italije* [GC], br. 26772/95, st. 131, ECHR 2000-IV). Minimalni standardi u pogledu djelotvornosti, utvrđeni kroz praksu Suda, uključuju i zahtjeve da istraga mora biti nezavisna, nepristrasna, podvrgnuta kontroli javnosti, te da nadležni organi moraju postupati sa primjerenom pažnjom i brzinom (vidi, na primjer, *Isayeva i drugi protiv Rusije*, br. 57947/00, 57948/00 i 57949/00, st. 208–13, 24. februar 2005).

(c) Primjena ovih načela

92. Pitanje koje se stoga javlja je da li su vlasti postupale u skladu sa svojom obavezom da sprovedu djelotvornu zvaničnu istragu o događajima u vezi s kojim se vodi ovaj predmet.

93. U vezi sa ovim Sud zapaža da je istraga povodom tvrdnji podnositeljke predstavke započela čim je ona problem iznijela pred nadležne organe i da se, bar na prvi pogled, čini da su ovi organi postupali pažljivo i brzo. Tako su istražni organi pretražili mjesto na kom se incident desio, što je omogućilo da budu pronađena dva upotrijebljena kondoma i dvije krpe na kojim je bilo tragova sperme (vidi stavove 45 i 47). Oni su takođe ispitali moguće svjedoke

i naredili da se sprovedu neophodna forenzička ispitivanja predmeta koji su prikupljeni kao dokazi (vidi stavove 41, 42, 42 i 46). Dvadeset petog aprila 2000, svega pet meseci poslije incidenta, četvorica navodno umiješanih službenika su formalno okrivljena i već 5. jula 2000. optužnica je bila spremna, a predmet upućen sudu na odlučivanje o meritumu (vidi stav 37).

94. Sud, međutim, primjećuje da je sud poslije preliminarnog razmatranja predmeta 16. avgusta 2000. otkrio nekoliko ozbiljnih povreda domaćih procesnih pravila kojim su povrijeđena prava okrivljenih, uključujući nepoštovanje posebne procedure za pokretanje istrage protiv službenika tužilaštva i činjenicu da navodno umješana službena lica nijesu u postupku uživala status okrivljenih do 25. aprila 2000, što je dovelo do toga da svi prethodno prikupljeni dokazi u predmetu budu proglašeni nedopuštenim (vidi stav 52). Predmet je vraćen da bi se sprovedla nova istraga i kasnije ga je tužilaštvo obustavilo zbog, između ostalog, nemogućnosti da se otklone povrede pravila postupka na nacionalnom nivou koje su načinili istražitelji tokom prvih pet mjeseci istraživanja (vidi stavove 58 i 59). Zbog prirode dokaza koje je sud proglasio nedopuštenim, oni se izgleda nijesu mogli ponovo koristiti nakon vraćanja predmeta na dopunu istrage i u takvim okolnostima nije iznenađujuće da je krivični postupak na kraju obustavljen zbog nedostatka dokaza o krivičnom djelu.

95. Pošto je razmotrio okolnosti slučaja, Sud smatra da bi se zaista moglo prihvatiti da su vlasti preduzele odgovarajuće korake kako bi identifikovale i kaznile odgovorne za incident i, da nadležni organi nijesu učinili povrede procesnih pravila u prvih pet mjeseci nakon pokretanja postupka koje su, kao što su utvrdili domaći sudovi, dovele do toga da glavni dokazi budu proglašeni nedopustivim (vidi stavove 49, 51–52 i 58–59), postupak bi, kad je u pitanju proceduralni aspekt člana 3, nesumnjivo bio u skladu sa zahtjevima koji proističu iz ovog člana. Međutim, ostaje činjenica da su nadležni organi napravili procesne greške nepopravljive prirode koje su konačno dovele do bezizlazne situacije u krivičnom postupku protiv navodno umješanih službenih lica.

96. U odsustvu bilo kakvog prihvatljivog objašnjenja za ove greške Države, Sud smatra da glavni razlog za ove greške leži u očiglednoj nekompetentnosti tužilaštva koje je vodilo istragu u periodu između 26. novembra 1999. i 5. jula 2000.

97. U skladu s tim, Sud smatra da je došlo do povrede člana 3 Konvencije zbog toga što nije sprovedena djelotvorna istraga u vezi sa navodima podnositeljke predstavke o zlostavljanju.

2. *Navodno zlostavljanje koje su izvršili državni službenici*

98. Sud će se sada okrenuti pitanju da li je podnositeljka predstavke bila podvrgnuta zlostavljanju, što je protivno članu 3 Konvencije.

(a) Opšta načela

99. Sud je mnogo puta istakao da član 3 Konvencije štiti jednu od osnovnih vrijednosti demokratskog društva i kao takav apsolutno zabranjuje mučenje ili nečovječno postupanje ili kažnjavanje (vidi, na primjer, *Aksoy protiv Turske*, presuda od 18. decembra 1996, *Reports* 1996-VI, str. 2278, st. 62, i *Aydin protiv Turske*, presuda od 25. septembra 1997, *Reports* 1997-VI, st. 81). Sud još ukazuje da, kao što je zaključio u mnogim prilikama, vlasti imaju obavezu da štite fizički integritet osoba lišenih slobode, i da u ocjeni dokaza on u načelu zahtijeva da zlostavljanje bude dokazano „van razumne sumnje“ (vidi *Irska protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, presuda od 18. januara 1978, Series A no. 25, str. 64–65, st. 161). Tako se zlostavljanje može dokazati na osnovu postojanja dovoljno snažnih, jasnih i dosljednih zaključaka ili sličnih neoborivih pretpostavki. Kada jedino državni organi, u potpunosti ili u velikom dijelu, raspolazu informacijama o događajima koji su predmet postupka, kao što je to slučaj kada se radi o događajima u vezi sa osobama lišenim slobode koje su pod njihovom vlašću, postojaće snažna pretpostavka u korist tvrdnje da su za povrede nastale tokom zatvaranja odgovorni državni organi.

100. U stvari, može se smatrati da će teret dokazivanja ležati na vlastima, tj. da će one biti dužne da pruže zadovoljavajuće i uvjerljivo objašnjenje (vidi *Ribitsch protiv Austrije*, presuda od 4. decembra 1995, Series A no. 336, st. 34, i *Salman protiv Turske* [GC], br. 21986/93, st. 100, ECHR 2000-VII). Sud još ponavlja da, iako vodi računa o supsidijarnoj prirodi svoje uloge i obziriv je po pitanju preuzimanja uloge prvostepenog suda koji donosi zaključke o činjenicama, on ipak nije vezan zaključcima nacionalnih sudova i može odstupiti od njih ukoliko je to neizbježno u okolnostima konkretnog slučaja (vidi, na primjer, *Matyar protiv Turske*, br. 23423/94, st. 108, 21. februar 2002; uporedi sa *Edwards protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, presuda od 16. decembra 1992, Series A no. 247-B, str. 12, st. 34, i *Vidal protiv Belgije*, presuda od 22. aprila 1992, Series A no. 235-B, str. 32–33, st. 33–34).

(b) Ocjena dokaza

101. U ovom predmetu, krivična istraga u vezi sa događajima od 25. novembra 1999. je dovela do toga da budu otkriveni dokazi, kao što su upotrijebljeni kondomi, od kojih se za jedan sa vjerovatnoćom od 99,9999% može reći da nosi tragove vaginalnih ćelija podnositeljke predstavke (vidi stav 46), i dvije krpe na kojim je bilo tragova sperme (vidi stav 47), kao i odjeća sa tragovima sperme koju je podnositeljka predstavke navodno nosila za vrijeme incidenta (vidi stav 48), odjeća koja pripada policajcu Kh, na kojoj je bilo tragova vaginalnog epitela iste antigenske grupe kao što je antigenska grupa podnositeljke predstavke (vidi stav 44), medicinski nalaz koji potvrđuje da je podnositeljka predstavke pokušala da prereže vene i rukom pisana samooptužujuća izjava podnositeljke predstavke (vidi stav 43), koji svi zajedno snažno

potkrjepljuju opis događaja koji je dala podnositeljka predstavke, i to kako u vezi sa navodnim višestrukim silovanjem, tako i u vezi sa zlostavljanjem koje su izvršili državni službenici. U stvari, ako se uzme u obzir da je optužnica od 5. jula 2000. bila zasnovana na, između ostalog, gore navedenim materijalnim dokazima, a imajući takođe u vidu broj odluka kojim se predmet ponovo otvara i zatvara, može se reći da su vlasti prihvatile da su tvrdnje podnositeljke predstavke bile uvjerljive.

102. Dalje, Sud podsjeća na svoje zaključke u vezi sa proceduralnim aspektom člana 3 Konvencije (vidi stavove 92–97), na činjenicu da su domaći sudovi proglasili gore pomenute dokaze nedopuštenim isključivo zbog proceduralnih grešaka (vidi stavove 51 i 52) i na to da ni Država u ovom postupku ni prethodno domaći organi nikada nijesu osporili ove dokaze kao netačne.

103. Shodno tome, Sud prihvata da su se događaji od 25. novembra 1999. odvijali onako kako ih je podnositeljka predstavke opisala.

(c) Ocjena o tome koliko je zlostavljanje bilo ozbiljno

104. Sud naglašava da je prihvatio činjenično stanje onako kako ga je opisala podnositeljka predstavke, tačnije da su nju državni službenici lišili slobode i tokom tog lišenja slobode više puta silovali i podvrgavali raznim drugim oblicima zlostavljanja, kao što su prebijanje, gušenje i elektrošokovi (vidi stav 105 i stavove 12–34 u poglavlju o činjenicama slučaja).

105. Sud napominje da, prema njegovoj ustaljenoj praksi, silovanje osobe koja je lišena slobode koje je izvršio državni službenik mora biti smatrano izuzetno teškim i gnusnim oblikom zlostavljanja, imajući u vidu lakoću s kojom izvršilac može iskoristiti ranjivost žrtve i činjenicu da ona teško može da se brani. Osim toga, silovanje na žrtvi ostavlja duboke rane psihološke prirode, na koje protok vremena ne djeluje kao na druge oblike fizičkog ili psihičkog nasilja. Žrtva takođe doživljava akutni fizički bol izazvan nasilnom penetracijom, što kod nje izaziva osjećanje fizičke i emotivne poniženosti i povrijeđenosti (vidi *Aydın*, gore citirano, st. 83).

106. Imajući u vidu gore navedeno, Sud je uvjeren da veliki broj akata fizičkog nasilja kojim je podnositeljka predstavke bila podvrgnuta (vidi stavove 13, 14, 21 i 31–32) i naročito svirepi akti višestrukog silovanja (vidi stavove 14 i 31–32) predstavljaju mučenje, tj. povredu člana 3 Konvencije.

III. NAVODNA POVREDA ČLANOVA 6 I 13 U ODNOSU NA PODNOSITELJKU PREDSTAVKE

107. Podnositeljka predstavke je iznijela pritužbu u vezi sa propustom vlasti da sprovedu odgovarajuću istragu povodom događaja od 25. novembra 1999. pozivajući se i na članove 6 i 13 Konvencije.

108. Imajući u vidu svoj zaključak o povredi proceduralnog aspekta člana 3 zbog izostanka djelotvorne istrage u vezi sa događajima od 25. novembra

1999. godine (vidi stav 97), Sud smatra da u okolnostima ovog slučaja ne postoje zasebna pitanja koja bi trebalo razmotriti u vezi sa članovima 6 i 13.

IV. NAVODNA POVREDA ČLANA 3 KONVENCIJE U ODNOSU NA PODNOSIOCA PREDSTAVKE

109. Podnosilac predstavke se takođe žalio da su ga državni službenici zlostavljali 25. novembra 1999. i da u vezi sa tim nije sprovedena djelotvorna istraga. On se pozvao na član 3 Konvencije.

A. Napomene strana u postupku

110. Država se nije složila sa ovim pritužbama. Njena zapažanja bila su u suštini istovjetna onim koje je imala u vezi sa podnositeljkom predstavke (vidi stavove 86 i 87).

111. Podnosilac predstavke je ostao pri svojim pritužbama.

B. Ocjena Suda

1. *Navodna neadekvatnost istrage*

112. Sud zapaža da je podnosilac predstavke imao status oštećenog u postupku pokrenutom nakon što je podnositeljka predstavke 26. novembra 1999. prijavila incident (vidi stav 35). Pored toga, istražni organi su smatrali da su dokazi u ovom slučaju dovoljni ne samo da se pokrene postupak protiv Kh. i S. za zloupotrebu položaja i zlostavljanje podnosioca predstavke, već i da se u vezi sa ovim pripremi optužnica i predmet uputi na suđenje (vidi stav 37).

113. Imajući u vidu ove činjenice, Sud smatra da je dokaziva tvrdnja podnosioca predstavke da su ga državni službenici zlostavljali.

114. Sud ponovo ističe da, kada pojedinac iznese dokazivu tvrdnju o tome da ga je policija zlostavljala, u suprotnosti sa članom 3, ta odredba, tumačena zajedno sa opštom obavezom države propisanom u članu 1, da „jemči svakome u [svojoj] nadležnosti prava i slobode određene ... Konvencijom“, zahtijeva sprovođenje djelotvorne zvanične istrage (vidi prethodni citat u stavu 91). Stoga se postavlja pitanje da li su vlasti postupile u skladu sa svojom obavezom i sprovele djelotvornu zvaničnu istragu u vezi sa navodima o zlostavljanju o kojem je ovde riječ.

115. Sud podsjeća da je u odnosu na podnositeljku predstavke utvrdio povredu člana 3 Konvencije zbog različitih nedostataka i grešaka koje su načinili istražni organi u ovom istom krivičnom postupku (vidi stavove 92–97). Uzimajući u obzir ovaj zaključak Suda i činjenicu da obrazloženje dato u stavu 95 ove presude može da se odnosi i na podnosioca predstavke, Sud smatra

da je i zbog izostanka djelotvorne istrage povodom tvrdnji podnosioca predstavke da je bio zlostavljan došlo do povrede člana 3 Konvencije.

2. *Navodno zlostavljanje koje su izvršili državni službenici*

(a) *Ocjena dokaza*

116. Sud ponovo ističe svoju ustaljenu praksu prema kojoj vlasti imaju obavezu da štite fizički integritet osoba lišenih slobode, kao i to da prilikom ocjene dokaza on u načelu zahtijeva da zlostavljanje bude dokazano „van razumne sumnje“. Tako se zlostavljanje može dokazati na osnovu postojanja dovoljno snažnih, jasnih i dosljednih zaključaka ili sličnih neoborivih činjeničnih pretpostavki (vidi prethodne citate u stavovima 99–100).

117. Osvrćući se na okolnosti ovog slučaja, Sud zapaža da se podnosilac predstavke žalio da su ga policajci tukli i davili 25. novembra 1999, u periodu između 18.30 i 19 časova (vidi stavove 25–28). Sud primjećuje da bi bilo kakvo zlostavljanje izvršeno na način opisan od strane podnosioca predstavke ostavilo na njegovom tijelu tragove koje bi ljekar mogao da vidi i potvrdi. On dalje primjećuje da dokazi koje ima na raspolaganju ne sadrže nijedan ovakav medicinski dokaz i ne omogućavaju mu da „van razumne sumnje“ zaključi da su se događaji odvijali onako kako ih je opisao podnosilac predstavke.

118. Sud, međutim, napominje da je 12. decembra 2006. od Države zahtijevao da mu dostavi kopiju kompletnih spisa u predmetu u kom je otvorena istraga u vezi sa događajima od 25. novembra 1999, pošto je smatrao dokaze iz tog predmeta ključnim za utvrđivanje činjenica u ovom predmetu, naročito kad su u pitanju pomenute tvrdnje podnosioca predstavke. Država je na ovaj zahtjev odgovorila tako što je dostavila samo kopije procesnih odluka kojima se prekida i ponovo pokreće krivični postupak, odbivši da priloži bilo kakve druge dokumente.

119. Pošto za ovo odbijanje Država nije ponudila bilo kakvo prihvatljivo objašnjenje (vidi stavove 128–131 u nastavku), a imajući na umu gore citirana načela, Sud smatra da u vezi sa ovim pitanjem može izvlačiti zaključke iz samog načina na koji je Država postupila.

120. Sud smatra da je tokom postupka na nacionalnom nivou podnosilac predstavke na dosljedan i uvjerljiv način dao opis događaja od 25. novembra 1999, koji je pored toga potkrjepljen i dokazima koje su prikupili istražni organi. Dokazi koje su istražni organi prikupili bili su smatrani dovoljnim osnovom za pokretanje postupka protiv službenika Kh. i S. zbog zloupotrebe položaja i zlostavljanja podnosioca predstavke i za iznošenje pred sud krivičnog predmeta u vezi sa ovim događajima (vidi stavove 38–48). Sud takođe ističe da on nije vidio bilo kakav dokaz koji bi bacio sumnju na vjerodostojnost izjava ili podataka koje je podnosilac predstavke dao Sudu. Osim toga, ni domaći organi u postupku na nacionalnom nivou, ni Država u ovom postupku, nijesu ponudili drugačiji opis događaja.

121. Imajući u vidu gore navedeno i uzimajući u obzir prethodne zaključke koji se tiču nedostataka u istrazi i odluku da se prihvati opis događaja od 25. novembra 1999. koji je dala podnositeljka predstavke (vidi stavove 102–105), Sud prihvata i opis događaja od 25. novembra 1999. koji je dao podnosilac predstavke.

(b) Ocjena o tome koliko je zlostavljanje bilo ozbiljno

122. Sud napominje da je prihvatio činjenično stanje onakvo kakvim ga je predstavio podnosilac predstavke, tačnije da su ga državni službenici lišili slobode i tokom tog lišenja slobode udarali, šutirali i gušili (vidi stavove 25–27).

123. Pošto je uzeo u obzir sve okolnosti slučaja, kao što su trajanje zlostavljanja i njegove fizičke i psihičke posljedice, Sud zaključuje da, posmatrano u cjelini i cijeneći njegovu svrhu i ozbiljnost, zlostavljanje o kojem se ovde radi predstavlja nečovječno i ponižavajuće postupanje zabranjeno članom 3 Konvencije.

**V. NAVODNE POVREDE ČLANOVA 6 I 13 U ODNOSU
NA PODNOSIOCA PREDSTAVKE**

124. Podnosilac predstavke se na izostanak odgovarajuće istrage žalio i pozivajući se na članove 6 i 13 Konvencije.

125. Imajući u vidu svoj gore navedeni zaključak o povredi proceduralnog aspekta člana 3 zbog izostanka djelotvorne istrage u vezi sa događajima od 25. novembra 1999. godine (vidi stav 117), Sud smatra da ne postoje zasebna pitanja koja bi trebalo razmotriti u vezi sa članovima 6 i 13.

VI. POŠTOVANJE ČLANA 38, STAV 1(a) KONVENCIJE

126. Sud ponovo ističe da je za djelotvorno funkcionisanje sistema pojedinačnih predstavki ustanovljenog članom 34 Konvencije od najvišeg značaja da Države stvore sve neophodne uslove kako bi učinile mogućim valjano i djelotvorno razmatranje predstavki (vidi *Tanrikulu protiv Turske* [GC], br. 23763/94, st. 70, ECHR 1999-IV). Ova obaveza od Država ugovornica zahtijeva da Sudu pruže sve neophodne usluge, bilo one u vezi sa utvrđivanjem činjenica putem posjete delegacije Suda teritoriji Države ugovornice, bilo one u vezi sa opštim obavezama koje se odnose na razmatranje predstavki. Ako Država bez zadovoljavajućeg objašnjenja ne priloži podatke koje posjeduje, to može biti razlog ne samo za izvlačenje određenih zaključaka u vezi sa osnovanošću navoda podnosioca predstavke, već i za postavljanje pitanja da li tužena Država ispunjava svoje obaveze iz člana 38, stav 1(a) Konvencije (vidi *Timurtaş protiv Turske*, br. 3531/94, st. 66, ECHR 2000-VI). U slučaju kada se

u predstavci javlja pitanje djelotvornosti istrage, dokumenti iz krivične istrage su ključni za utvrđivanje činjenica i nedostatak ovih dokumenata može dovesti u pitanje pravilno razmatranje pritužbi, kako u fazi u kojoj se razmatra prihvatljivost predstavke, tako i pri odlučivanju o meritumu (vidi *Tanrikulu*, gore citirano, st. 70).

127. Sud napominje da je 12. decembra 2006. od Države zahtijevao kopiju spisa iz predmeta u kom je pokrenuta istraga o događajima od 25. novembra 1999. Dokaze koje sadrži taj predmet Sud je smatrao ključnim za utvrđivanje činjenica u predmetu koji se pred njim vodi. Država je na ovaj zahtijev odgovorila dostavljajući samo kopije procesnih odluka kojim je krivični postupak bio prekidani i ponovo nastavljan. Ona je odbila da priloži bilo kakve druge dokumente.

128. Sud napominje da Država nije pružila bilo kakvo objašnjenje kojim bi opravdala to što je Sudu uskratila podatke koje je on zahtijevao.

129. Uzimajući u obzir značaj saradnje tužene Države u postupku propisanom Konvencijom i teškoće povezane sa utvrđivanjem činjenica u predmetima kao što je ovaj, Sud smatra da Vlada Rusije nije ispunila svoje obaveze propisane članom 38, stav 1(a) Konvencije, pošto nije priložila kopije dokumenata u vezi sa događajima od 25. novembra 1999. godine.

VII. PRIMJENA ČLANA 41 KONVENCIJE

130. Član 41 Konvencije propisuje:

„Kada Sud utvrdi prekršaj Konvencije ili protokola uz nju, a unutrašnje pravo Visoke strane ugovornice u pitanju omogućava samo djelimičnu odštetu, Sud će, ako je to potrebno, pružiti pravično zadovoljenje oštećenoj stranci.“

A. Šteta

131. Podnositeljka predstavke je tražila 70.000 eura (EUR), a podnosilac predstavke 30.000 EUR na ime nematerijalne štete.

132. Država je tvrdila da bi samo utvrđivanje povrede prava u ovom predmetu predstavljalo dovoljno obeštećenje.

133. Sud napominje da je gore utvrdio da su vlasti podnositeljku predstavke podvrgle višestrukom silovanju i zlostavljanju, što predstavlja povredu člana 3 Konvencije. U vezi sa ovim članom on je takođe utvrdio da, što se tiče podnositeljke predstavke, nije bilo djelotvorne istrage povodom događaja od 25. novembra 1999. Uzimajući u obzir ozbiljnost povreda Konvencije, kao i svoju ustanovljenu praksu (vidi *Aydın*, gore citirano, st. 126–31, *Mikheyev protiv Rusije*, br. 77617/01, st. 163, 26. januar 2006, i *Selmouni protiv Francuske* [GC], br. 25803/94, st. 123, ECHR 1999-V), Sud podnositeljki predstavke dodeljuje cio traženi iznos, tj. 70.000 EUR na ime nematerijalne štete, uvećan za iznos poreza naplativih na ovaj iznos.

134. Kad je u pitanju podnosilac predstavke, utvrđeno je da su ga vlasti podvrgle nečovječnom i ponižavajućem postupanju, što predstavlja povredu člana 3 Konvencije, a ta odredba Konvencije je prekršena i usljed toga što nije bilo djelotvorne istrage. Imajući u vidu ove okolnosti, Sud na pravičnoj osnovi dodjeljuje podnosiocu predstavke iznos od 10.000 EUR na ime nematerijalne štete, uvećan za iznos poreza naplativih na ovaj iznos.

B. Sudski troškovi

135. Podnosioci predstavke nijesu tražili bilo kakvu naknadu u vezi sa sudskim troškovima, te im Sud shodno tome i ne dodeljuje naknadu na ime ovih troškova.

C. Kamata

136. Sud smatra da je primjereno da važeća kamatna stopa bude ona koja će se temeljiti na povećanoj kreditnoj stopi Evropske centralne banke, na koju treba dodati još tri procentna poena.

IZ NAVEDENIH RAZLOGA, SUD JEDNOGLASNO

1. *Odbacuje* prethodni prigovor Države;
2. *Zaključuje* da je došlo do povrede člana 3 Konvencije u odnosu na podnositeljku predstavke zbog toga što nije sprovedena djelotvorna istraga u vezi sa događajima od 25. novembra 1999;
3. *Zaključuje* da je došlo do povrede člana 3 Konvencije zbog toga što je podnositeljka predstavke više puta silovana i zlostavljana dok se nalazila u rukama državnih službenika;
4. *Zaključuje* da, kad su u pitanju pritužbe podnositeljke predstavke zbog izostanka djelotvorne istrage, ne postoje zasebna pitanja koja treba razmotriti u vezi s članovima 6 i 13 Konvencije;
5. *Zaključuje* da je došlo do povrede člana 3 Konvencije u odnosu na podnosioca predstavke zbog toga što nije sprovedena djelotvorna istraga u vezi sa događajima od 25. novembra 1999;
6. *Zaključuje* da je došlo do povrede člana 3 Konvencije zbog toga što je podnosilac predstavke zlostavljan dok se nalazio u rukama državnih službenika;
7. *Zaključuje* da, kad su u pitanju pritužbe podnosioca predstavke zbog izostanka djelotvorne istrage, ne postoje zasebna pitanja koja treba razmotriti u vezi s članovima 6 i 13 Konvencije;
8. *Zaključuje* da Država nije postupala u skladu sa članom 38, stav 1(a) Konvencije, pošto je odbila da priloži dokumente koje je Sud zahtijevao;

9. *Zaključuje*

- (a) da tužena Država treba da plati podnositeljki predstavke, u roku od tri mjeseca od dana kada ova presuda postane pravosnažna u skladu sa članom 44, stav 2 Konvencije, 70.000 EUR (sedamdeset hiljada eura) na ime nematerijalne štete, izraženo u ruskim rubljama po kursu važećem na dan izvršenja, uvećano za iznos poreza naplativih na taj iznos;
- (b) da tužena Država treba da plati podnosiocu predstavke, u roku od tri mjeseca od dana kada ova presuda postane pravosnažna u skladu sa članom 44, stav 2 Konvencije, 10.000 EUR (deset hiljada eura), izraženo u ruskim rubljama po kursu važećem na dan izvršenja, uvećano za iznos poreza naplativih na taj iznos.
- (c) da će od dana isteka pomenuta tri mjeseca do isplate na navedenu svotu biti zaračunavana kamata koja se plaća samo na glavnici po stopi koja odgovara povećanoj kreditnoj i kamatnoj stopi Evropske centralne banke, dodatno uvećanoj za tri procentna poena;

10. *Odbija* ostatak zahtjeva podnosioca predstavke za pravično zadovoljenje.

Presuda je izrađena na engleskom jeziku i poslata stranama u postupku 24. januara 2008, u skladu sa pravilom 77, stavovi 2 i 3 Poslovnika Suda.

S. Nielsen
sekretar

L. Loucaides
predsjednik